

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU22

En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. brottsbalken om en ny straffrättslig preskriptionslagstiftning.

Den nya reglering som utskottet tillstyrker innebär i huvudsak att

- alla brott som har livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription
- preskriptionstiderna för allvarliga brott förlängs
- preskriptionstiden vid grov fridskränkning och hedersförtryck mot ett barn ska räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år
- utdömda fängelsestraff inte preskriberas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025. Merparten av lagändringarna föreslås gälla även för brott som har begåtts före ikraftträdandet men som vid den tidpunkten ännu inte har preskriberats.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns fyra reservationer (V).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:59 En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning.

Fyra yrkanden i en följdmotion.

Tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

Utskottets överväganden.....6

 En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning6

Reservationer18

 1. Undantag från preskription, punkt 1 (V)18

 2. Lagstiftningens retroaktiva verkan, punkt 2 (V).....19

 3. Beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare, punkt 4 (V)19

 4. Påföljdspreskription för kortare fängelsestraff, punkt 5 (V).....20

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....22

 Propositionen22

 Följdmotionen23

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2523

Bilaga 2

Regeringens lagförslag24

Bilaga 3

Reservantens lagförslag48

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Undantag från preskription

Riksdagen antar 35 kap. 10 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:59 punkt 1 i denna del och avslår motion

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Lagstiftningens retroaktiva verkan

Riksdagen antar

a) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,

b) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i regeringens förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:59 punkterna 1 och 3, båda i denna del, och avslår motion

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 2 (V)

3. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
6. lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189),
7. lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond,
8. lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg,
9. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
10. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
11. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
12. lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612),

13. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen,

14. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,

15. lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:59 punkterna 1 i denna del, 2, 3 i denna del och 4–15 samt avslår motionerna 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 54 och 2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 3 och 32.

Lagstiftningens framtida utformning

4. Beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare

Riksdagen avslår motion

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

5. Påföljdspreskription för kortare fängelsestraff

Riksdagen avslår motion

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 4 (V)

Stockholm den 20 februari 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Annika Strandhäll (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L) och Lars Jilmstad (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:59 En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion med fyra yrkanden har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas även tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Riksdagen har tidigare gjort flera tillkännagivanden till regeringen om straffrättslig preskription. I betänkandet behandlar utskottet även regeringens redovisning av åtgärder med anledning av tillkännagivanden som regeringen anser är tillgodosedda i och med förslagen i propositionen eller de andra åtgärder som redovisas där.

Utskottets överväganden

En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om en modern straffrättslig preskriptionslagstiftning. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om avslag på propositionen i frågor om dels undantag från preskription, dels lagstiftningens retroaktiva verkan. Riksdagen avslår också motionsyrkanden som får anses tillgodosedda genom lagförslagen.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare och om påföljds-preskription för kortare fängelsestraff. Utskottet hänvisar i dessa delar till skälen bakom de lagförslag som utskottet ställt sig bakom.

Jämför reservation 1 (V), 2 (V), 3 (V) och 4 (V).

Gällande rätt

Den straffrättsliga regleringen av preskription

Den straffrättsliga regleringen av preskription finns i huvudsak i 35 kap. brottsbalken, som gäller även på specialstraffrättsens område i den utsträckning det inte finns särskilda bestämmelser där (vilket finns i bl.a. skattebrottslagen [1971:69]). Innebörden av de aktuella reglerna i brottsbalken är i allt väsentligt följande.

Åtalspreskription

Åtalspreskription innebär att påföljd inte får dömas ut om den misstänkte inte har häktats eller fått del av åtal inom en viss tid från brottet (35 kap. 1 §). Preskriptionstiden bestäms utifrån det straff som högst kan följa på brottet och är

- 2 år om det strängaste straffet är fängelse i högst 1 år
- 5 år om det strängaste straffet är fängelse i högst 2 år
- 10 år om det strängaste straffet är fängelse i högst 8 år
- 15 år om det strängaste straffet är fängelse på viss tid över 8 år
- 25 år om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Tiden för åtalspreskription avgörs i dag inte endast av straffmaximum i den straffskala som är föreskriven för brottet utan också av bestämmelser genom vilka straffmaximum utökas respektive inskränks. Bestämmelser som kan utöka den tillämpliga straffskalan är bl.a. reglerna om straffskärpning på grund av återfall i brott (26 kap. 3 §) och förekomsten av vissa synnerligen

försvårande omständigheter vid brottet (26 kap. 3 a § jämförd med 29 kap. 2 a §). Reglerna om straff för unga lagöverträdare (29 kap. 7 § andra stycket) kan innebära att möjligheten att döma ut påföljd för brottet begränsas i förhållande till straffskalan. Avsikten har varit att sådana regler ska kunna påverka preskriptionstiden för ett brott.

Absolut preskription

Reglerna om åtalpreskription kompletteras av en bestämmelse om absolut preskription (35 kap. 6 §). Absolut preskription innebär att det aldrig får dömas till påföljd när en viss tid har gått sedan brottet, även om preskriptionsavbrott har skett. Den absoluta preskriptionen sätter alltså en yttersta gräns för hur lång tid det får ta att lagföra en gärningsperson.

Tiden för den absoluta preskriptionen (som kan vara 5, 15 eller 30 år) bestäms, på samma sätt som vid åtalpreskription, efter det svåraste straff som kan följa på brottet. Detta innebär att preskriptionstiden bestäms utifrån straffmaximum för det aktuella brottet justerat med de bestämmelser som utökar respektive inskränker straffmaximum.

Beräkning av tiden för åtalpreskription och absolut preskription

Utgångspunkten är att preskriptionstiden för både åtalpreskription och absolut preskription räknas från den dag då brottet begicks (35 kap. 4 § första stycket). Det finns dock en särskild regel som innebär att preskriptionstiden vid vissa brott mot barn ska räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år (andra stycket i den aktuella paragrafen). En på detta sätt förlängd preskriptionstid gäller exempelvis för de flesta sexualbrotten mot barn.

Påföljdspreskription

Påföljdspreskription vid en dom på fängelse innebär att fängelsestraffet preskriberas om det inte börjat verkställas inom en viss tid från det att domen fick laga kraft (35 kap. 8 §). Preskriptionstiden bestäms utifrån fängelsestraffets längd och är

- 5 år om fängelse i högst 1 år dömts ut
- 10 år om fängelse på längre tid än 1 år men inte över 4 år dömts ut
- 15 år om fängelse på längre tid än 4 år men inte över 8 år dömts ut
- 20 år om fängelse på viss tid över 8 år dömts ut
- 30 år om fängelse på livstid dömts ut.

Det finns särskilda regler som tillämpas om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts (35 kap. 9 §). Utöver påföljdspreskription när det gäller fängelsestraff finns det också regler om preskription av böter, vite, sluten ungdomsvård och ungdomstjänst (35 kap. 7, 10 och 11 §§). För villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård har det inte ansetts att det behövs bestämmelser om påföljdspreskription. Samma sak gäller ungdomsövervakning.

Undantag från preskription m.m.

De redovisade bestämmelserna om preskription gäller inte för vissa allvarliga brott, vilket innebär att dessa brott aldrig preskriberas. Det handlar bl.a. om mord och dråp och om våldtäkts- och könsstympningsbrott mot barn. Om någon har begått något av dessa brott innan han eller hon fyllt 18 år gäller dock bestämmelserna om preskription. (Se 35 kap. 2 §.)

Bland de brott som är undantagna från preskription finns flera brott som kan straffas med fängelse på livstid. Det finns dock brott som har livstids fängelse i straffskalan men som inte är undantagna från preskription. Det gäller bl.a. människorov, grov mordbrand, grov allmänfarlig ödeläggelse och grovt sabotage. För dessa brott är tiden för åtalspreskription 25 år, och den absoluta preskriptionstiden är 30 år.

Riksdagens tillkännagivanden om preskription

Riksdagen har riktat tillkännagivanden till regeringen om en översyn av preskriptionsbestämmelserna (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344), om avskaffad påföljdspreskription (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344) och om en översyn av bestämmelserna om preskription (bet. 2021/22:JuU23, rskr. 2021/22:245).

Riksdagen har även riktat tillkännagivanden till regeringen om att preskriptionen av vissa sexualbrott bör avskaffas respektive förlängas (bet. 2018/19:JuU11, rskr. 2018/19:181) och om avskaffad preskriptionstid för sexualbrott mot barn (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344).

Vidare har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att brottet hedersförtryck bör omfattas av förlängd preskriptionstid (bet. 2021/22:JuU17, rskr. 2021/22:251).

Propositionen

Regeringen redovisar i propositionen i huvudsak följande förslag och bedömningar.

Behovet av en moderniserad preskriptionslagstiftning

Den straffrättsliga preskriptionslagstiftningen är närmare 100 år gammal, och det finns enligt regeringen ett behov av att modernisera regleringen på området. Ett motiv bakom de nuvarande reglerna är att det kan vara svårt att utreda och föra bevisning om brott som har begåtts för lång tid sedan. Genom den forensiska och tekniska utvecklingen finns det dock numera helt andra möjligheter att klara upp äldre brott än tidigare. Preskriptionsregleringen kom till i en tid när samhället, brottsligheten och det straffrättsliga regelverket såg annorlunda ut än i dag. Enligt regeringen är det av stor vikt att preskriptionslagstiftningen anpassas. Den strängare syn på allvarlig brottslighet som

lagstiftaren gett uttryck för under senare tid bör också avspeglas i preskriptionsreglerna. Även den förändrade synen på brottsoffer bör enligt regeringen få större genomslag i det preskriptionsrättsliga regelverket.

Det ska införas ett nytt kapitel i brottsbalken om preskription

För att skapa en överskådlig, modern och mer lättillämpad reglering föreslår regeringen att det nuvarande 35 kap. brottsbalken ska upphävas och ersättas med ett nytt 35 kap. om preskription.

Regeringen föreslår även att nödvändiga följdändringar ska göras i preskriptionsbestämmelser i författningar utanför brottsbalken och i författningar som hänvisar till brottsbalkens preskriptionsregler.

Inga brott med livstids fängelse i straffskalan ska preskriberas

Regeringen föreslår att alla brott som har livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription. Detsamma ska gälla försök till sådana brott. Om gärningen har begåtts innan gärningspersonen fyllt 18 år ska brottet dock inte vara undantaget från preskription.

Förslaget om att samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription innebär att dessa – precis som de brott som redan i dag är undantagna – inte blir föremål för åtalspreskription, absolut preskription eller påföljdspreskription. Förslaget innebär däremot ingen ändring när det gäller de brott för vilka fängelse på livstid inte är föreskrivet men som redan i dag är undantagna från preskription. Dessa ska alltså även i fortsättningen vara undantagna.

Som skäl för förslaget om att utvidga undantagen från preskription till att omfatta samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan anför regeringen bl.a. att det är otillfredsställande att preskription kan förhindra lagföring av en person som har gjort sig skyldig till ett så allvarligt brott att påföljden kan bestämmas till livstids fängelse. Även ur ett brottsofferperspektiv kan en sådan ordning leda till stötande resultat.

Visserligen är det för flera av de brott som kan straffas med livstids fängelse föreskrivet relativt låga minimistraff, vilket lagstiftaren tidigare har anfört som argument mot en ordning där alla brott med livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription (prop. 2009/10:50 s. 18). Regeringen anser dock att det finns skäl att omvärdera detta argument. Att preskriptionstiden avgörs av straffmaximum för ett visst brott kan visserligen innebära att preskriptionstiden för vissa mindre allvarliga gärningar kan upplevas som jämförelsevis lång. Detta kan emellertid inträffa även vid tillämpning av dagens preskriptionsregler. Genom att livstids fängelse har tagits med i straffskalan för ett brott har lagstiftaren gett uttryck för att det rör sig om en typ av brottslighet som det finns skäl att se med största allvar på. Detta gäller även om straffvärdet för brottet kan variera i det enskilda fallet och oavsett om det rör sig om ett brott som riktas mot en person eller annan typ av brottslighet. Att undanta samtliga brott med livstids fängelse i straffskalan skapar också en enhetlighet

som har fördelen att det vid eventuella straffskärpningar eller nykriminaliseringar inte behöver övervägas särskilt om ett undantag från preskription bör införas.

Regeringen anser inte att förslaget riskerar att leda till försämrad rätts-säkerhet för den enskilde när det gäller bevisföringen i ett brottmål kopplat till tidsaspekten. I den delen framhålls att oavsett hur reglerna om preskription utformas kommer det även i fortsättningen att vara domstolens uppgift att göra en allsidig bevisvärdering och bl.a. se till att teknisk bevisning inte tillmäts för stor betydelse i förhållande till annan bevisning. Förändrade preskriptions-regler innebär inte att beviskravet i brottmål sänks. När rätten bedömer om det är lämpligt att ta upp bevis under förundersökningen ska den beakta rätts-säkerhetsaspekter, exempelvis vilken möjlighet det finns för den misstänkte att sätta förhöret i sitt sammanhang och hålla motförhör.

Enligt regeringen är inte heller den omständigheten att förlängda preskriptionstider kan leda till att personuppgifter behandlas under längre tid än befogat skäl för att avstå från att gå fram med förslaget.

Preskriptionstiden för allvarliga brott ska förlängas

För att säkerställa att preskriptionstiderna stämmer överens med den gällande synen på allvarlig brottslighet och brottsoffers rätt till upprättelse och att de är anpassade till dagens möjligheter att utreda och föra bevisning om även äldre brott bör enligt regeringen preskriptionstiderna för allvarliga brott förlängas. Regeringen föreslår därför att tiden för åtalspreskription för brott som inte undantas från preskription ska vara

- 15 år om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i 5 år men inte över 8 år, vilket innebär att preskriptionstiden förlängs med 5 år för bl.a. grov misshandel, rån och våldtäkt
- 25 år om fängelse i över 8 år är föreskrivet för brottet, vilket innebär att preskriptionstiden förlängs med 10 år för bl.a. synnerligen grov miss-handel, människohandel och grov våldtäkt.

När det däremot gäller brott för vilka det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i högst 5 år anser regeringen att det inte finns skäl att förlänga preskriptionstiden. Förslaget innebär alltså att systemet med fem olika preskriptionstider behålls (2, 5, 10, 15 och 25 år) men att preskriptionstiderna för de allvarliga brotten förlängs. Vidare finns det enligt regeringen inte skäl att förlänga de absoluta preskriptionstiderna.

Det behövs ytterligare skärpningar när det gäller brott mot barn

I tillägg till den särreglering som redan finns vid brott mot barn föreslår regeringen att vid grov fridskränkning och hedersförtryck som begås mot ett barn ska preskriptionstiden för de enskilda brotten räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Det innebär att utgångspunkten

för beräkning av preskriptionstiden senareläggs för brott som ingår i grov fridskränkning och hedersförtryck mot ett barn.

En tydligare regel om beräkning av tiden för åtalpreskription och absolut preskription

Regeringen föreslår att tiden för åtalpreskription ska bestämmas endast utifrån brottets straffmaximum. Det innebär att bestämmelser genom vilka straffmaximum utökas respektive inskränks inte längre ska påverka preskriptionstidens längd.

Förslaget motiveras med att regleringen därmed blir tydligare och tillämpningen mer förutsägbar och att utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar, vilket gagnar rättssäkerheten. Ett annat skäl är att det så långt som möjligt bör undvikas att brottsoffer behöver delta i en rättsprocess där det först vid tidpunkten för domen konstateras att brottet är preskriberat. Dessutom kan myndigheternas resurser i högre utsträckning användas för att utreda nya brott om det blir lättare att konstatera att ett brott är preskriberat. Även effektivitetsskäl talar alltså för att ändra den gällande ordningen.

När det särskilt gäller unga lagöverträdare anser regeringen, sett utifrån brottsofferperspektivet och intresset av samhällsskydd, att det med rätta kan ifrågasättas om det är rimligt att bestämmelsen om inskränkning av straffmaximum i 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken – utöver att påverka påföljden i det enskilda fallet – påverkar preskriptionstidens längd. Under alla förhållanden bedömer regeringen att frågan om vilken utgångspunkt som ska användas för beräkningen av preskriptionstiden inte är avgörande för hur de föreslagna lagändringarna påverkar unga lagöverträdare. De ändringar av preskriptionstidens längd som föreslås i propositionen kommer att innebära att preskriptionstiden förlängs för allvarliga brott. Med utgångspunkt i de straffskalor som gäller för sådana brott kommer förändringen att träffa även lagöverträdare i åldern 15–17 år, oavsett om preskriptionstiden beräknas utifrån brottets straffmaximum eller enligt den nuvarande principen. Som exempel kan nämnas att preskriptionstiden för ett mord som begås av en person som är under 18 år framöver kommer att vara 25 år, oavsett om preskriptionstiden beräknas utifrån att brottet kan straffas med fängelse på livstid eller utifrån att brottet enligt 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken kan straffas med som mest fängelse i 14 år. Regeringen framhåller vidare att straffskalor kan förändras över tid, vilket kan innebära att förutsättningarna för beräkningen av preskriptionstiden ändras. Med beaktande av den förändrade synen på brott och brottslighet och ur ett brottsofferperspektiv anser regeringen att det finns starka skäl att beräkna preskriptionstiden utifrån endast brottets straffmaximum, även om det framöver skulle kunna leda till att preskriptionstiden är längre än den hade varit om beräkningen gjorts enligt nuvarande princip.

Regeringen föreslår även att tiden för absolut preskription, på samma sätt som för åtalpreskription, ska bestämmas endast utifrån brottets maximistraff. Enligt regeringen blir regleringen därmed tydligare och mer förutsägbar samtidigt som utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar. Att ha olika beräkningstider för åtalpreskription och absolut preskription framstår också enligt regeringen som mindre lämpligt och skulle kunna leda till ett mer splittrat system.

Vidare föreslår regeringen att tillämpningsområdet för en särskild bestämmelse som finns i skattebrottslagen om beräkning av preskriptionstiden för försvårande av skattekontroll ska utökas och omfatta fall där den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet.

Ett godkänt strafföreläggande ska innebära preskriptionsavbrott

Regeringen föreslår att även godkännandet av ett strafföreläggande ska utgöra en preskriptionshindrande åtgärd, vid sidan av häktning och delgivning av åtal.

Förslaget kan enligt regeringen medföra att åklagare i större utsträckning väljer att utfärda strafförelägganden i stället för att väcka åtal när preskription är nära förestående, vilket skulle kunna vara både tids- och resursbesparande.

Utdömda fängelsestraff ska inte preskriberas

Regeringen föreslår att utdömda fängelsestraff ska undantas från preskription. Om verkställigheten av ett tidsbestämt fängelsestraff avbryts ska den återstående delen av straffet inte kunna preskriberas.

Med anledning av en invändning från en remissinstans om att fängelsestraffets individualpreventiva verkan kan ifrågasättas när straffet verkställs flera årtionden efter att brottet begicks framhåller regeringen att det ur ett brottsofferperspektiv är viktigt att gärningspersonen inte bara döms för brottet utan också avtjänar sitt straff.

När det särskilt gäller de kortare fängelsestraffen konstaterar regeringen att Preskriptionsutredningen övervägde en alternativ lösning där kortare fängelsestraff skulle preskriberas. Den lösningen avfärdades dock, bl.a. med hänvisning till att det är klandervärt att hålla sig undan verkställighet oavsett om fängelsestraffet är långt eller kort. Regeringen instämmer i detta. Av Kriminalvårdens statistik från de senaste tio åren framgår att ca 100 fängelsestraff per år preskriberas och att fler än hälften av dessa avser fängelsepåföljder om högst två månader. En ordning som innebär att relativt sett korta fängelsestraff preskriberas riskerar enligt regeringen att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. Genom att avskaffa påföljds-preskriptionen av alla utdömda fängelsestraff markerar samhället att fängelsestraff ska verkställas och att gärningspersonen inte ska kunna komma undan straffet genom att hålla sig undan. Att rättsväsendets resurser i några fall kommer att användas för att verkställa äldre fängelsestraff förändrar inte regeringens bedömning. Genom att undanta alla fängelsepåföljder från

preskription skapas vidare ett mer enhetligt system, vilket gagnar både rättstillämpningen och förutsägbarheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Regeringen föreslår särskilda övergångsbestämmelser som innebär att flera av lagändringarna ska tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Det gäller lagändringarna om längre tider för åtalspreskription, att tiden för åtalspreskription och absolut preskription ska beräknas endast utifrån brottets straffmaximum, att preskriptionstiden förlängs för brott som ingår i brotten grov fridskränkning och hedersförtryck som begåtts mot någon som inte fyllt 18 år och att brott med livstids fängelse i straffskalan inte preskriberas. Samma sak gäller lagändringen om preskriptionstidens beräkning vid försvårande av skattekontroll. Dessa lagändringar ges alltså retroaktiv verkan.

Vidare föreslås en övergångsbestämmelse om preskription av utdömda fängelsestraff. Denna förtydligar endast rättsläget vid nya regler om påföljds-preskription, nämligen att den nya ordningen att utdömda fängelsestraff aldrig preskriberas ska tillämpas på påföljder som har dömts ut före ikraftträdandet och inte hunnit preskriberas vid den tidpunkten. Detta anses alltså gälla även utan den aktuella övergångsbestämmelsen.

Som skäl för förslaget om att flera av lagändringarna ska ges retroaktiv verkan anför regeringen bl.a. följande. Av 12 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken (promulgationslagen) följer att ändrade regler om preskription inte ska tillämpas på brott som har begåtts innan de nya reglerna trädde i kraft. Denna huvudregel kan dock frångås genom lag. Enligt gällande rätt är det alltså möjligt att besluta att nya bestämmelser om preskription ska gälla för redan begångna men inte preskriberade brott.

Ändringar av preskriptionsbestämmelserna i brottsbalken har vid flera tidigare tillfällen getts retroaktiv verkan. När preskription avskaffades för bl.a. mord uttalade regeringen att möjligheten att göra avsteg från huvudregeln i 12 § promulgationslagen bör tillämpas med återhållsamhet och att det för att frångå den regeln bör finnas goda skäl (prop. 2009/10:50 s. 31). Regeringen framhöll då att förslaget i fråga avsåg brott för vilka det finns starka allmänna och enskilda intressen av att lagföring kan ske, och det anfördes att de skäl som talade för att brotten borde undantas från preskription också talade för att ändringarna skulle gälla även för redan begångna gärningar. I ett senare lagstiftningsärende har lagstiftaren även uttalat att det kan vara lämpligt att tillämpningen av retroaktivitet är densamma som vid tidigare ändringar av preskriptionsbestämmelser (prop. 2019/20:69 s. 44).

Regeringen anser att det även nu finns goda skäl att frångå huvudregeln i 12 § promulgationslagen och låta vissa av lagändringarna få retroaktiv verkan. De skäl som talar för att preskriptionsbestämmelserna bör ändras – bl.a. de

förbättrade möjligheterna att utreda brott och den förändrade synen på brottsoffer – talar för att ändringarna ska gälla även för redan begångna brott. Skälen väger visserligen tyngre för vissa av lagändringarna än för andra. De är enligt regeringen särskilt starka när det gäller förslaget om att brott som kan straffas med fängelse på livstid aldrig ska preskriberas. Även när det gäller förslagen om att förlänga vissa preskriptionstider finns det starka skäl att låta förändringen få retroaktiv verkan. Det handlar om allvarliga brott med ett straffmaximum om fem års fängelse och uppåt. Både allmänna och enskilda intressen talar för att de förlängda preskriptionstiderna för dessa brott ska omfatta redan begångna, men inte preskriberade, brott. Utan en retroaktiv tillämpning kommer det att dröja relativt lång tid innan de längre preskriptionstiderna får genomslag i rättstillämpningen, vilket enligt regeringen är otillfredsställande inte minst ur ett brottsofferperspektiv.

Vid den avvägning som måste göras mellan intresset av förutsebarhet i straffrättskipningen och behovet av retroaktiv tillämpning av nya preskriptionsbestämmelser anser regeringen att det finns tillräckliga skäl att – i likhet med i tidigare liknande lagstiftningsärenden – låta ändringarna i brottsbalken om åtalspreskription och absolut preskription omfatta även redan begångna, men inte preskriberade, brott. Detsamma gäller motsvarande ändringar i skattebrottslagen.

Riksdagens tillkännagivanden

I propositionen uppger regeringen att de tillkännagivanden som rör en översyn av preskriptionsbestämmelserna och avskaffad påföljdspreskription (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344), en översyn av bestämmelserna om preskription (bet. 2021/22:JuU23, rskr. 2021/22:245) samt att brottet hedersförtryck bör omfattas av förlängd preskriptionstid (bet. 2021/22:JuU17, rskr. 2021/22:251) är tillgodosedda genom de lagförslag som lämnas i propositionen. Därmed anser regeringen att dessa tillkännagivanden är slutbehandlade.

När det gäller riksdagens tillkännagivande om att preskriptionen av vissa sexualbrott bör avskaffas respektive förlängas (bet. 2018/19:JuU11, rskr. 2018/19:181) anför regeringen att det följer av tillkännagivandet att regeringen bör överväga att föreslå avskaffad preskription för alla sexualbrott som begås mot barn och att preskriptionstiden för våldtäkt som begås mot en vuxen person bör förlängas (bet. 2018/19:JuU11 s. 119 och 120). Genom proposition 2019/20:69 Bampornografibrottet och preskription av brott mot barn ansågs tillkännagivandet tillgodosett i den del som gäller avskaffad preskription. Genom förslag i den nu aktuella propositionen anser regeringen att den återstående delen av tillkännagivandet, som handlar om förlängd preskriptionstid för våldtäkt, är tillgodosedd. Tillkännagivandet är därmed enligt regeringen slutbehandlat.

När det sedan gäller riksdagens tillkännagivande om avskaffad preskriptionstid för sexualbrott mot barn (bet. 2020/21:JuU24, rskr.

2020/21:344) anför regeringen att Preskriptionsutredningen övervägde om det borde införas ytterligare preskriptionsrättsliga särregleringar av brott som begås mot barn, bl.a. sexualbrott, men ansåg att det inte behövdes. Mot bakgrund av utredningens överväganden anser regeringen att tillkännagivandet som går ut på en översyn är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Motionerna

Regeringens lagförslag

Undantag från preskription

Gudrun Nordborg m.fl. (V) föreslår i kommittémotion 2024/25:3287 yrkande 1 att riksdagen ska avslå propositionen i den del som handlar om att alla brott med livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription.

Lagstiftningens retroaktiva verkan

I kommittémotion 2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4 föreslår motionärerna att riksdagen ska avslå propositionen i den del som handlar om att preskriptionsbestämmelserna om åtalpreskription, absolut preskription och undantag från preskription ska ges retroaktiv verkan.

Lagförslaget i övrigt

I kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 54 begärs ett tillkännagivande om att ändra preskriptionstiderna för brott.

I kommittémotion 2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 3 anför att preskriptionstiderna för brott bör ses över i skärpande riktning. I samma motion yrkande 32 begärs också ett tillkännagivande om att preskriptionstiderna för sexualbrott ska förlängas.

Lagstiftningens framtida utformning

Beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare

Gudrun Nordborg m.fl. (V) anser i kommittémotion 2024/25:3287 yrkande 2 att regeringen bör återkomma med ett särskilt förslag om hur preskriptionstiden för unga lagöverträdare ska beräknas.

Påföljdspreskription för kortare fängelsestraff

I kommittémotion 2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att påföljdspreskription ska gälla för de kortare fängelsestraffen.

Utskottets ställningstagande

Regeringens lagförslag

Den straffrättsliga preskriptionslagstiftningen är närmare 100 år gammal, och det finns ett behov av en moderniserad reglering som är bättre anpassad till

dagens förhållanden. Riksdagen har också, på utskottets förslag, riktat flera tillkännagivanden till regeringen om straffrättslig preskription. Utskottet välkomnar därför att regeringen nu har återkommit till riksdagen med förslag om en ny straffrättslig preskriptionslagstiftning.

Mot att regeringens lagförslag antas har det väckts motioner när det gäller frågan om dels undantag från preskription, dels lagstiftningens retroaktiva verkan.

I den förstnämnda frågan konstaterar utskottet att regeringen föreslår att samtliga brott som har livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription, vilket innebär en utvidgning av de undantag från preskription som gäller i dag. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är otillfredsställande att de nuvarande reglerna om preskription kan förhindra lagföring av en person som har gjort sig skyldig till ett så allvarligt brott att påföljden kan bestämmas till livstids fängelse. Även ur ett brottsofferperspektiv kan en sådan ordning leda till stötande resultat. Av dessa skäl och av de skäl som regeringen i övrigt framfört, i enlighet med vad som huvudsakligen redovisats ovan, anser utskottet att den föreslagna nya bestämmelsen om undantag från preskription (35 kap. 10 § brottsbalken) är väl avvägd. Därmed ställer sig utskottet bakom lagförslaget i denna del och avstyrker motion 2024/25:3287 (V) yrkande 1.

När det gäller frågan om lagstiftningens retroaktiva verkan har regeringen gjort en avvägning mellan å ena sidan intresset av förutsebarhet i straffrättskipningen och å andra sidan behovet av retroaktiv tillämpning av nya preskriptionsbestämmelser, i enlighet med vad som huvudsakligen redovisats ovan. Utskottet instämmer i regeringens sammantagna bedömning att det finns tillräckliga skäl att – i likhet med i tidigare liknande lagstiftningsärenden – låta flera av lagändringarna omfatta även redan begångna, men inte preskriberade, brott. Därmed tillstyrker utskottet regeringens förslag i dessa delar och avstyrker motion 2024/25:3287 (V) yrkande 4.

När det sedan gäller lagförslagen i övrigt har det inte väckts någon motion som går emot att dessa nu antas. Utskottet anser därför att också dessa lagförslag bör antas av de skäl som anförs i propositionen.

Vidare bedömer utskottet att motionerna 2024/25:3111 (S) yrkande 54 och 2024/25:3164 (C) yrkandena 3 och 32 får anses tillgodosedda genom lagförslagen i ärendet, varför de bör avslås.

Utskottet har inte några invändningar mot hur regeringen i propositionen har redovisat riksdagens tillkännagivanden.

Utskottet övergår nu till att behandla de följdmotioner som innehåller förslag om tillkännagivanden till regeringen i frågor om lagstiftningens framtida utformning.

Lagstiftningens framtida utformning

När det gäller motion 2024/25:3287 (V) yrkande 2 om ett nytt, särskilt förslag om beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare, vill utskottet anföra följande. De nya reglerna i ärendet om beräkning av preskriptionstiden

innebär att tiden för åtalspreskription och absolut preskription bestäms endast utifrån brottets straffmaximum. Det innebär att bestämmelser genom vilka straffmaximum utökas respektive inskränks inte längre påverkar preskriptionstidens längd. Som motivering till detta har regeringen anfört att regleringen därmed blir tydligare och tillämpningen mer förutsägbar och att utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar, vilket gagnar rättssäkerheten. Ett annat skäl som framförts är att det så långt som möjligt bör undvikas att brottsoffer behöver delta i en rättsprocess där det först vid tidpunkten för domen konstateras att brottet är preskriberat. När det särskilt gäller unga lagöverträdare har regeringen, sett utifrån brottsofferperspektivet och intresset av samhällsskydd, ansett att det med rätta kan ifrågasättas om det är rimligt att bestämmelsen om inskränkning av straffmaximum i 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken – utöver att påverka påföljden i det enskilda fallet – påverkar preskriptionstidens längd. Under alla förhållanden har regeringen bedömt att frågan om vilken utgångspunkt som ska användas för att beräkna preskriptionstiden inte är avgörande för hur de aktuella lagändringarna påverkar unga lagöverträdare. Detta har regeringen också utvecklat närmare och exemplifierat i propositionen. Med beaktande av den förändrade synen på brott och brottslighet och ur ett brottsofferperspektiv har regeringen ansett att det finns starka skäl att beräkna preskriptionstiden utifrån endast brottets straffmaximum.

Utskottet är inte berett att ta initiativ till att ändra regleringen för framtiden med anledning av det nu aktuella motionsyrkandet, som därför avstyrks.

När det sedan gäller motion 2024/25:3287 (V) yrkande 3, om påföljds-preskription för kortare fängelsestraff, vill utskottet anföra följande. De nya reglerna i ärendet innebär att samtliga utdömda fängelsestraff undantas från preskription. Som skäl för detta har regeringen anfört bl.a. att det är klandervärt att hålla sig undan verkställighet oavsett om fängelsestraffet är långt eller kort och att en ordning som innebär att relativt sett korta fängelsestraff preskriberas riskerar att undergräva straffsystemets trovärdighet och legitimitet. Genom att avskaffa påföljds-preskriptionen för alla utdömda fängelsestraff markerar samhället att fängelsestraff ska verkställas och att gärningspersonen inte ska kunna komma undan straffet genom att hålla sig undan.

Utskottet ser inte anledning att ta initiativ till att ändra regleringen för framtiden med anledning av motionsyrkandet i fråga, som därför också avstyrks.

Reservationer

1. Undantag från preskription, punkt 1 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 35 kap. 10 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att paragrafen ska ha den lydelse som reservanten föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1 och
bifaller delvis proposition 2024/25:59 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Enligt gällande lagstiftning preskriberas inte de allra allvarligaste brotten (nuvarande 35 kap. 2 § brottsbalken). Regeringen föreslår att samtliga brott som har livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription, vilket innebär en utvidgning av de undantag från preskription som gäller i dag (förslaget till ny 35 kap. 10 § brottsbalken).

Jag delar de invändningar mot förslaget om utvidgning som flera remissinstanser har framfört. Sålunda finns det bland de brott som har livstids fängelse i straffskalan brott som har ett förhållandevis lågt straffminimum, t.ex. människorov. Att kategoriskt undanta alla brott med livstids fängelse i straffskalan från preskription är därför enligt min mening inte proportionerligt i förhållande till det straffminimum som kan dömas ut. Jag anser vidare att de humanitära aspekter som talar för preskription många gånger väger tyngre än motstående intressen när det är fråga om gärningar som i och för sig kan straffas med livstids fängelse men som är att anse som relativt sett mindre allvarliga och inte nödvändigtvis innefattar ett allvarligt angrepp mot person (t.ex. grovt sabotage).

Jag anser även att förslaget kan ifrågasättas utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv eftersom stödbevisning inte kan föras på ett lika rättssäkert sätt till följd av tidsaspekten. Den föreslagna utvidgningen kan dessutom medföra en risk för att polisen lagrar personuppgifter i spårregistret under en betydligt längre tid än vad som är befogat, vilket enligt min mening kan medföra betänkligheter ur integritetssynpunkt.

Därför anser jag att riksdagen ska avslå propositionen i den del som handlar om att alla brott med livstids fängelse i straffskalan ska undantas från preskription. Detta innebär att den nya 35 kap. 10 § brottsbalken endast ska

innehålla de undantag från preskription som finns i nuvarande 35 kap. 2 § samma balk.

2. Lagstiftningens retroaktiva verkan, punkt 2 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår

- a) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,
- b) punkt 2 och 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i regeringens förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 4 och avslår proposition 2024/25:59 punkterna 1 och 3, båda i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att flera av lagändringarna om preskription ska omfatta även redan begångna, men inte preskriberade, brott. Som remissinstansen Stockholms universitet har invänt försämrar dock förslaget om retroaktivitet förutsebarheten för den enskilde. Vidare befäster förslaget en praxis som innebär att legalitetsprincipen regelmässigt frångås när preskriptionsbestämmelser ändras.

Enligt huvudregeln ska ändrade regler om preskription inte tillämpas på brott som har begåtts innan de nya reglerna trädde i kraft. Denna huvudregel kan visserligen frångås genom lag. De nu föreslagna preskriptionsbestämmelserna bör dock enligt min mening inte ges retroaktiv verkan. Vad regeringen har anfört om tidigare avsteg från huvudregeln förändrar inte min bedömning.

Jag anser därför att riksdagen ska avslå propositionen i den del som handlar om att preskriptionsbestämmelserna om åtalspreskription, absolut preskription och undantag från preskription ska ges retroaktiv verkan.

3. Beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare, punkt 4 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

De nya reglerna i ärendet om beräkning av preskriptionstiden innebär att tiden för åtalspreskription och absolut preskription bestäms endast utifrån brottets straffmaximum. Det innebär att bestämmelser genom vilka straffmaximum utökas respektive inskränks inte längre påverkar preskriptionstidens längd. Detta gör att regleringen blir tydligare och tillämpningen mer förutsägbar och att utrymmet för olika tolkningar vid bestämmandet av preskriptionstiden minskar. Jag har därför ställt mig bakom denna nya reglering. Jag anser dock att det är påkallat med vissa ändringar för framtiden. De nya reglerna riskerar nämligen att slå oproportionerligt hårt mot unga lagöverträdare, och den analys som har gjorts i denna del kan inte anses tillfredsställande. Därför anser jag att det behövs en särskild reglering för just denna kategori.

Regeringen bör följaktligen återkomma med ett särskilt förslag om hur preskriptionstiden för unga lagöverträdare ska beräknas.

4. Påföljdspreskription för kortare fängelsestraff, punkt 5 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

De nya reglerna i ärendet innebär att samtliga utdömda fängelsestraff undantas från preskription. Jag anser att det är rimligt att det inte ska vara möjligt att undvika verkställighet av ett fängelsestraff genom att invänta preskription, i synnerhet inte när det gäller längre straff. I likhet med flera remissinstanser invänder jag dock mot att även kortare fängelsestraff undantas från preskription, och det finns därför skäl att ändra regleringen för framtiden.

Sålund har Svea hovrätt i sitt remissvar framhållit bl.a. att det praktiska behovet av att avskaffa påföljdspreskriptionen av korta fängelsestraff är litet, att nyttan av att myndigheterna under lång tid använder resurser för att verkställa sådana straff kan ifrågasättas och att intresset av att en efter utdömt fängelsestraff laglydig person efter många år avtjänar ett kortare fängelsestraff

är begränsat. Hovrätten har därför avstyrkt förslaget när det gäller fängelsestraff i upp till två år. Brottsförebyggande rådet har ifrågasatt den individualpreventiva verkan av ett fängelsestraff som verkställs flera årtionden efter att brottet begicks. Vidare har Stockholms universitet framfört att det framstår som långtgående att helt avskaffa påföljdspreskription, särskilt när det gäller brott mot allmänheten där brottsofferperspektivet inte gör sig lika starkt gällande.

Jag anser därför att kortare fängelsestraff även fortsättningsvis ska omfattas av påföljdspreskription, förslagsvis straff på under två år. Regeringen bör följaktligen återkomma med förslag som innebär att påföljdspreskription ska gälla för de kortare fängelsestraffen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

*Proposition 2024/25:59 En modern straffrättslig
preskriptionslagstiftning:*

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189).
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612).
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Följdmotionen

2024/25:3287 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2024/25:59 i den del som handlar om att alla brott med livstids fängelse i straffskalan undantas från preskription.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett särskilt förslag om beräkning av preskriptionstiden för unga lagöverträdare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att påföljdspreskription ska gälla för de kortare fängelsestraffen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen avslår proposition 2024/25:59 i den del som handlar om att preskriptionsbestämmelserna om åtalpreskription, absolut preskription och undantag från preskription ges retroaktiv verkan.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra preskriptionstiderna för brott och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstider för brott och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förlängning av preskriptionstiderna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹

dels att 35 kap. ska upphöra att gälla,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 35 kap., av följande lydelse.

35 kap. Om preskription

Innebörden av preskription

1 § När ett brott preskriberas får en påföljd inte längre dömas ut för brottet (åtalspreskription och absolut preskription). När en påföljd preskriberas får påföljden inte längre verkställas (påföljdspreskription).

Av 10 § framgår att vissa brott är undantagna från preskription.

Åtalspreskription

2 § Ett brott preskriberas om den misstänkte inte har häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom

1. två år, om det föreskrivna straffet för brottet inte är svårare än fängelse i ett år,

2. fem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i ett år men inte över två år,

3. tio år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i två år men inte över fem år,

4. femton år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i fem år men inte över åtta år,

5. tjugofem år, om det är föreskrivet ett svårare straff för brottet än fängelse i åtta år.

Om en gärning innefattar flera brott får en påföljd dömas ut för alla brotten så länge något av dem inte har preskriberats.

3 § Om en häktad person friges utan att ha fått del av åtal eller om målet avvisas eller avskrivs mot någon sedan han eller hon fått del av åtal, ska frågan om åtalspreskription avgöras som om häktning eller delgivning inte skett.

¹ Senaste lydelse av

35 kap. 2 § 2022:667

35 kap. 4 § 2022:965

35 kap. 6 § 1971:964

35 kap. 7 § 1983:351

35 kap. 8 § 1971:964

35 kap. 10 § 1998:604

35 kap. 11 § 2006:891.

Absolut preskription

4 § Ett brott preskriberas alltid när det har gått

1. fem år, om endast böter är föreskrivet för brottet och tiden för preskription bestäms enligt 2 § första stycket 1,
2. femton år, för andra brott än i 1 för vilka det inte är föreskrivet ett svårare straff än fängelse i två år, eller
3. trettio år, för andra brott än i 1 och 2.

Beräkning av tiden för åtalspreskription och absolut preskription

5 § Om inte annat följer av andra stycket eller 6 § ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss effekt av gärningen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då effekten inträdde.

Vid bokföringsbrott, som inte är ringa, och grovt bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken ska tiden räknas från den dag då den bokförings-skyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller en skuld-uppgörelse vid planförhandling under företagsrekonstruktion, eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bok-föringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

6 § Om följande brott har begåtts mot en person som ännu inte fyllt arton år, ska tiden för åtalspreskription och absolut preskription räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet grov frids-kränkning enligt 4 kap. 4 a §,
2. brott enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud, om de ingår i brottet heders-förtryck enligt 4 kap. 4 e §,
3. våldtäkt och grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 §,
4. oaksam våldtäkt enligt 6 kap. 1 a §,
5. sexuellt övergrepp och grovt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 2 §,
6. oaksamt sexuellt övergrepp enligt 6 kap. 3 §,
7. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
8. sexuellt utnyttjande av barn enligt 6 kap. 5 §,
9. sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 §,
10. utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 §,
11. utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling enligt 6 kap. 9 §,
12. sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande mot barn enligt 6 kap. 10 §,
13. sexuellt ofredande och grovt sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,
14. koppleri och grovt koppleri enligt 6 kap. 12 §,
15. brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, och
16. försök till brott som avses i 3, 5, 7–11, 14 och 15.

Tiden för åtalspreskription och absolut preskription beräknas enligt första stycket även vid barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott

enligt 16 kap. 10 a § första och sjätte styckena, och försök till sådant brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av 5 § första stycket inte leder till att brottet preskriberas senare.

Påföljdspreskription

7 § Ett bötesstraff preskriberas fem år efter det att domen har fått laga kraft. Detta gäller dock inte om den dömde inom denna tid har delgetts en ansökan om att böterna ska förvandlas till fängelse och ansökan inte har prövats slutligt. Om ansökan inte leder till att böterna förvandlas, preskriberas de när beslutet har fått laga kraft.

Ett bötesstraff preskriberas om den dömde avlider. Om domen har fått laga kraft och lös egendom har utmätts eller tagits i förvar för betalning av böterna under den dömdes livstid, ska böterna dock betalas ur egendomen.

Första och andra styckena gäller även vite som har dömts ut.

8 § Sluten ungdomsvård preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

9 § Ungdomstjänst preskriberas om påföljden inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen har fått laga kraft.

Om verkställigheten avbryts preskriberas den återstående delen om verkställigheten inte återupptas inom fem år från dagen för avbrottet.

Undantag från preskription

10 § Detta kapitel gäller inte för

1. brott för vilket fängelse på livstid är föreskrivet,
2. dråp enligt 3 kap. 2 §,
3. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
4. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
5. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstypning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, eller
6. försök till brott som avses i 1 och 2.

Om någon har begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna i detta kapitel.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2. Bestämmelserna i 35 kap. 2 och 4 §§, 6 § första stycket 1 och 2 och 10 § tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen i 35 kap. 2 § första stycket om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

4. De upphävda bestämmelserna i 35 kap. 8 och 9 §§ gäller fortfarande för utdömda fängelsestraff som har bortfallit före ikraftträdandet enligt dessa bestämmelser.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1957:668) om utlämning för brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Har i fråga om den som begärs utlämnad här i riket meddelats dom beträffande det uppgivna brottet eller med stöd av 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning meddelats beslut att inte åtala för brottet, får utlämning för det brottet inte beviljas.

Utlämning får inte heller beviljas, om straff för brottet skulle vara förfallet enligt svensk lag.

Har fråga om ansvar för brottet prövats genom en dom som har fått laga kraft och som meddelats i en annan stat än den som gjort framställning om utlämning, och brottet har begåtts i den först nämnda staten eller har denna stat tillträtt den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 eller en överenskommelse som avses i 2 kap. 9 § andra stycket brottsbalken eller har den staten slutit särskilt avtal med Sverige om utlämning för brott, får den som begärs utlämnad inte utlämnas för det brottet,

1. om han eller hon har frikänts från ansvar,
2. om han eller hon har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har ådömts,

3. om ådömd påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om ådömd påföljd har bortfallit enligt lagen i den stat där domen meddelats.

Om det i fråga om den som begärs utlämnad här i Sverige har meddelats dom beträffande det uppgivna brottet eller har meddelats beslut att inte åtala för brottet med stöd av 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning, får utlämning för det brottet inte beviljas.

Utlämning får inte heller beviljas, om brottet skulle vara preskriberat enligt svensk lag.

Om fråga om ansvar för brottet har prövats genom en dom som har fått laga kraft och som meddelats i en annan stat än den som gjort framställning om utlämning, och brottet har begåtts i den först nämnda staten eller om denna stat har tillträtt den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 eller en överenskommelse som avses i 2 kap. 9 § andra stycket brottsbalken eller om den staten har slutit särskilt avtal med Sverige om utlämning för brott, får den som begärs utlämnad inte utlämnas för det brottet,

2. om han eller hon har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har dömts ut,

3. om utdömd påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om utdömd påföljd har bortfallit enligt lagen i den stat där domen meddelats.

¹ Senaste lydelse 2021:1019.

Tredje stycket gäller inte i fråga om brott, som har förövats i den stat som gjort framställning om utlämning eller mot denna stat eller menighet eller allmän inrättning i den staten, *såvida* inte lagföringen har skett på begäran av den stat som gjort framställning om utlämning eller efter det att den som begärs utlämnad har utlämnats från denna stat för lagföring.

Tredje stycket gäller inte i fråga om brott som har förövats i den stat som gjort framställning om utlämning eller mot denna stat eller menighet eller allmän inrättning i den staten, *om* inte lagföringen har skett på begäran av den stat som gjort framställning om utlämning eller efter det att den som begärs utlämnad har utlämnats från denna stat för lagföring.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

3 Förslag till lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Härigenom föreskrivs att 14 och 14 a §§ skattebrottslagen (1971:69) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 eller 5–8 §§ ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet. Har vid brott som avses i 10 § den misstänkte blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 1 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får ådömas för brott enligt denna lag utan hinder av att den misstänkte inte erhållit del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avvisas eller avskrivs mål mot någon om brott som han delgetts misstanke om enligt detta stycke ska i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om delgivning av underrättelsen inte skett.

Trots 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3 och 5–8 §§ dömas ut, om den misstänkte häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige eller den uppgiftsskyldige vid brott som avses i 10 § har blivit föremål för revision av Skatteverket inom fem år från brottet, ska de i 35 kap. 2 § brottsbalken angivna tiderna räknas från den dag då revisionen beslutades.

Påföljd får dömas ut för brott enligt denna lag även om den misstänkte inte fått del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han eller hon är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen ska ha skett under en förundersökning som senare lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den ska ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen ska ha skett på det sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Om ett mål avvisas eller avskrivs mot någon sedan han eller hon delgetts misstanke om brott enligt detta stycke, ska delgivning av underrättelsen inte anses ha skett när frågan om preskription avgörs.

¹ Senaste lydelse 2011:1247.

14 a §²

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller under rättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han

1. har saknat *känt* hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på *känt* hemvist *inom riket* och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig *samt* det kan antas att han hållit sig undan eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden *skall* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *skall* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. *Visar det sig* att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

För brott enligt 2 eller 4 § får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 2 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller under rättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han *eller hon*

1. har saknat *känd* hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på *känd* hemvist *i Sverige* och det inte har kunnat klarläggas var han *eller hon* uppehållit sig *och* det kan antas att han *eller hon* hållit sig undan, eller

Förlängningstiden *ska* bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning *ska* ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. *Om det visar sig* att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

2. Bestämmelserna i 14 § första stycket i den nya lydelsen tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

3. Punkt 2 gäller inte bestämmelsen om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

² Senaste lydelse 1996:658.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Härigenom föreskrivs att 5, 6 och 21 §§ lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Verkställighet i Sverige av europeisk brottmålsdom får ske endast efter framställning av behörig myndighet i den främmande staten.

Europeisk brottmålsdom får *ej* verkställas här i landet

Europeisk brottmålsdom får *inte* verkställas här i landet

1. om domen *ej* har *vunnit* laga kraft eller om påföljden *ej* får verkställas i den främmande staten,

1. om domen *inte* har *fått* laga kraft eller om påföljden *inte* får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser *ej* motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 6 § första stycket 7 *ej* skulle ha kunnat *å dömas* påföljd för brottet,

2. om gärning som påföljden avser *inte* motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 6 § första stycket 7 *inte* skulle ha kunnat *dömas till* påföljd för brottet,

3. om den dömd *ej* har hemvist i Sverige, såvida *icke* verkställighet här kan *antagas* förbättra möjligheterna till hans återanpassning eller den *å dömda* påföljden avser frihetsberövande och kan verkställas här i samband med verkställighet av annan *sådan* påföljd, som *skall* verkställas i Sverige, eller Sverige är den dömdes ursprungliga hemland,

3. om den dömd *inte* har hemvist i Sverige, såvida *inte* verkställighet här kan *antas* förbättra möjligheterna till hans *eller hennes* återanpassning eller den *ut dömda* påföljden avser frihetsberövande och kan verkställas här i samband med verkställighet av annan *frihetsberövande* påföljd, som *ska* verkställas i Sverige, eller Sverige är den dömdes ursprungliga hemland,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grundläggande principer för rättsordningen här i landet,

5. om verkställighet här skulle strida mot Sveriges internationella förpliktelser,

6. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller om här utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

7. om den dömd genom *laga-kraftä*gande dom, som meddelats i annan främmande stat än den stat som gjort framställning om verkställighet, för gärning som påfölj-

7. om den dömd genom *en* dom *som har fått laga kraft och* som meddelats i annan främmande stat än den stat som gjort framställning om verkställighet, för *en* gärning

den avser har frikänts från ansvar eller dömts till påföljd, som har verkställts i sin helhet eller håller på att verkställas eller har *bortfallit till följd av preskription* eller på grund av att nåd eller amnesti beviljats i nämnda stat, eller om den dömd genom sådan dom förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *ådömts*, eller

8. om verkställighet i Sverige i övrigt skulle strida mot brottmålsdomskonventionen.

6 §¹

Framställning om verkställighet av europeisk brottmålsdom kan avslås

1. om *gärning* som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finnes* grundad anledning *antaga* att domen föranletts eller den *däri* bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om *gärning* som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för *gärningen ej skall* väckas eller fullföljas,

4. om *gärning* som påföljden avser *icke* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *ej* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antagas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömd vid tiden för brottet *ej* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7 – 9 §§ eller 36 kap. 15 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *bortfallit*.

Har i den främmande staten vidtagits åtgärd som enligt lagen i

som påföljden avser har frikänts från ansvar eller dömts till påföljd som har verkställts i sin helhet eller håller på att verkställas eller har *preskriberats eller bortfallit* på grund av att nåd eller amnesti beviljats i nämnda stat, eller om den dömd genom sådan dom förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har *dömts ut*, eller

1. om *gärningen* som påföljden avser utgör politiskt eller militärt brott,

2. om det *finns* grundad anledning *att anta* att domen föranletts eller den *i domen* bestämda påföljden skärpts av hänsyn till ras, religion, nationalitet eller politisk åsikt,

3. om *gärningen* som påföljden avser omfattas av här i landet pågående förundersökning, väckt åtal, utfärdat strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot, eller om beslut har meddelats att åtal för *gärningen inte ska* väckas eller fullföljas,

4. om *gärningen* som påföljden avser *inte* har begåtts i den stat där påföljden bestämts,

5. om påföljden *inte* kan verkställas här i landet,

6. om det kan *antas* att påföljden kan verkställas i den främmande staten,

7. om den dömd vid tiden för brottet *inte* fyllt femton år,

8. om en tillämpning av 35 kap. 7 § eller 36 kap. 31 § brottsbalken skulle innebära att påföljden *preskriberats eller beslutet om förverkande förfallit*.

Om det i den främmande staten har vidtagits åtgärd som enligt

¹ Senaste lydelse 1991:454.

den staten medför att tiden för *bortfallande av påföljd uppskjutes, skall* åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

lagen i den staten medför att tiden för *påföljdspreskription skjuts upp, ska* åtgärden ha samma verkan här i landet vid tillämpning av första stycket 8.

21 §

När ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *ej* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugoen dagar *förflutit* från det den dömde personligen *delgivits* kallelsen.

Uteblir den dömde från förhandling som avses i första stycket eller *finner* rätten av annat skäl oppositionen *ej kunna upptagas* till prövning, *skall* den dömdes talan avvisas. *Sedan* avvisningsbeslutet *runnit* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för gärning som avses med framställning om verkställighet av utevarodom får prövas, även om enligt 2 kap. brottsbalken *åtal för gärningen ej* kunnat väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 1–4 och 6 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *skall* bedömas som om motsvarande brott begåtts här i landet. *Åtgärd för väckande av åtal eller förundersökning, som* vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *skall tillerkännas* verkan som om åtgärden vidtagits här i landet. *Sådan* åtgärd får dock *ej tillerkännas* annan verkan än den har enligt lagen i den främmande staten.

När *en* ansökan som avses i 20 § andra stycket inkommit till rätten, kallar rätten den dömde att inställa sig vid förhandling inför rätten. Förhandling får *inte* utan den dömdes samtycke hållas förrän tjugoen dagar *gått* från det *att* den dömde personligen *delgetts* kallelsen.

Om den dömde *uteblir* från *en* förhandling som avses i första stycket eller *om* rätten av annat skäl *finner att* oppositionen *inte kan tas upp* till prövning, *ska* den dömdes talan avvisas. *När* avvisningsbeslutet *har fått* laga kraft tillämpas 9–16 §§.

Fråga om ansvar för *en* gärning som avses med *en* framställning om verkställighet av en utevarodom får prövas, även om *åtal för gärningen* enligt 2 kap. brottsbalken *inte* kunnat väckas i Sverige eller kunnat väckas här endast efter särskilt förordnande, och utan hinder av bestämmelserna i 35 kap. 2–6 och 10 §§ samma balk. Frågan om ansvar för gärningen enligt svensk lag *ska* bedömas som om motsvarande brott *hade* begåtts här i landet. *Om en åtgärd för att väcka åtal eller förundersökning har* vidtagits i den främmande staten enligt dess lag, *ska åtgärden ha samma* verkan som om åtgärden *hade* vidtagits här i landet. *En sådan* åtgärd får dock *inte ges någon* annan verkan än den har enligt lagen i den främmande staten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Verkställighet i Sverige av utländsk brottmålsdom får ske endast efter framställning av den främmande staten.

Framställningen får inte bifallas

1. om domen inte har fått laga kraft eller om påföljden inte får verkställas i den främmande staten,

2. om gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag eller gärningsmannen, om gärningen begåtts här i landet, på annan grund än som avses i 5 § 3 inte skulle ha kunnat dömas till påföljd för brottet,

3. om den dömda inte har eller tar hemvist i Sverige,

4. om verkställighet i Sverige skulle vara oförenlig med grunderna för rättsordningen här i landet eller annat väsentligt svenskt intresse,

5. om dom i mål om ansvar för gärning som påföljden avser har meddelats här i landet eller här utfärdats strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot för samma gärning har godkänts,

6. om fråga om ansvar för gärning som påföljden avser har prövats i en annan stat än den som har gjort framställningen genom en dom som fått laga kraft och det därför skulle ha funnits hinder enligt 2 kap. 9 § brottsbalken mot lagföring för gärningen här i landet,

7. om gärning som påföljden avser utgör eller har samband med politiskt brott eller utgör militärt brott,

8. om gärning som påföljden avser utgör fiskaliskt brott, såvida inte annat föranleds av överenskommelse mellan Sverige och den främmande staten,

9. om en tillämpning av 35 kap.

8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden bortfallit,

10. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och främmande stat som ligger till grund för framställningen.

9. om verkställighet i Sverige i annat hänseende än som förut har nämnts skulle strida mot den överenskommelse mellan Sverige och *den* främmande stat som ligger till grund för framställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2021:1022.

6 Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)

Härigenom föreskrivs att 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189)¹ ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2025.

¹ Senaste lydelse av 21 § 1983:352.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1994:419) om brottsofferfond ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 35 kap. 7 § brottsbalken om <i>bortfallande</i> av böter gäller även avgift enligt denna lag.	2 §	Bestämmelserna i 35 kap. 7 § brottsbalken om <i>preskription</i> av böter gäller även avgift enligt denna lag.
---	-----	---

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats *eller* fått del av åtal för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om *påföljd* för brottet *faller bort* tidigare enligt 35 kap. 1 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

Påföljd för brott som avses i denna lag får endast dömas ut om den misstänkte häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom tre år från det att brottet begicks. Om brottet *preskriberas* tidigare enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller i stället den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. *fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189)* gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

a) tio år efter beslutet, eller

¹ Senaste lydelse 2024:8.

b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,

12. beslut om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och

14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har beslutats att inte åtala för gärningen,

2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. påföljd för gärningen har fallit bort på grund av preskription eller inte längre kan dömas ut enligt svensk lag och gärningen har begåtts i Sverige, eller

4. gärningen har begåtts i Sverige och påföljd inte längre får dömas ut enligt svensk lag på grund av preskription, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:43.

11 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt rskr. 2024/25:37

Föreslagen lydelse

30 kap.

1 §¹

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En värdepapperscentrals underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket ska inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots det som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Trots det som sägs i 35 kap. 2 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats, fått del av åtal eller godkänt ett strafföreläggande för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § ska det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:000.

12 Förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612)

Härigenom föreskrivs att 7 § bidragsbrottslagen (2007:612) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats *eller* fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Föreslagen lydelse

7 §¹

Bestämmelserna i 35 kap. 2 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för bidragsbrott som är ringa enligt 2 § eller vårdslöst bidragsbrott enligt 4 §, om den misstänkte häktats, fått del av åtal *eller godkänt ett strafföreläggande* för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:652.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §

En utländsk dom på frihetsberövande påföljd får inte erkännas och verkställas i Sverige

1. om mindre än sex månader av påföljden återstår att avtjäna när domen tas emot av Kriminalvården,

2. om den gärning som påföljden avser inte motsvarar brott enligt svensk lag och det inte är fråga om en sådan gärning som finns angiven i bilagan till denna lag och för vilken det i den andra statens lagstiftning är föreskrivet en frihetsberövande påföljd i tre år eller mer,

3. om den gärning som påföljden avser helt eller delvis har begåtts i Sverige och inte motsvarar brott enligt svensk lag *eller om en tillämpning av 35 kap. 8–10 §§ brottsbalken skulle innebära att påföljden bortfallit,*

4. om det för samma gärning som påföljden avser har meddelats en dom i Sverige eller i en annan stat och domen fått laga kraft och påföljden vid en fällande dom har avtjänats, är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagen i den stat som meddelat domen,

5. om den dömda vid tidpunkten för brottet inte fyllt femton år,

6. om verkställighet i Sverige inte skulle vara förenlig med bestämmelser om immunitet,

7. om domen har meddelats efter en förhandling där den dömda inte var personligen närvarande och det inte har bekräftats i intyget som avses i 6 § att något av rambeslutets villkor i artikel 9.1 i är uppfyllt,

8. om påföljden omfattar en åtgärd som innebär psykiatrisk vård eller hälso- och sjukvård eller annan frihetsberövande åtgärd som inte kan verkställas här, eller

9. om den andra staten inte har lämnat Sverige tillstånd till att åtala, döma eller på annat sätt beröva den dömda friheten för annan gärning än den som avses i domen och som begicks före översändandet av domen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 och 15 §§ lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §

Uppgifter får inte längre behandlas i dna-registret när uppgifterna om den registrerade tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter får inte längre behandlas i utredningsregistret när uppgifterna om den registrerade får föras in i dna-registret eller när förundersökning eller åtal läggs ner, åtal ogillas, åtal bifalls men påföljden bestäms till enbart böter eller när den registrerade har godkänt ett strafföreläggande som avser enbart böter.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänförs sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter får inte behandlas i spårregistret längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänförs sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

15 §¹

Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister om en misstänkt eller dömd person får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den registrerade tagits bort ur misstankeregistret som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister och ur belastningsregistret som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänförs sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Sådana uppgifter får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänförs sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 2022:738.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:000)
om ändring i lagen (2018:1693) om polisens
behandling av personuppgifter inom
brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i stället för lydelsen enligt lagen (2025:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:37

Föreslagen lydelse

5 kap.

12 §

Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 10 § första stycket brottsbalken.

BILAGA 3

Reservantens lagförslag

Reservation 1 (förslagspunkt 1)

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken

Regeringens förslag

Reservantens förslag

35 kap.

10 §

Detta kapitel gäller inte för

- 1. brott för vilket fängelse på livstid är föreskrivet,
- 2. dråp enligt 3 kap. 2 §,
- 3. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
- 4. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
- 5. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, eller

- 6. försök till brott som avses i 1 och 2.

Om någon har begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt arton år, gäller dock bestämmelserna i detta kapitel.

- 1. mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,
- 2. våldtäkt eller grov våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller tredje stycket, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
- 3. våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 §,
- 4. brott enligt 2 § första eller tredje stycket lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
- 5. folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse eller aggressionsbrott enligt 1, 2, 11 eller 11 a § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott,
- 6. terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) som inte är mindre grovt, eller
- 7. försök till brott som avses i 1, 5 eller 6.